

M

machine code	رمز ماشین، کد ماشین (نک: machine language)
machine intelligence	هوش ماشینی
machine language	زبان ماشین زبان سطح پایین، زبان برنامه نویسی که سخت افزار رایانه در واقع با آن کار می‌کند و دستورالعمل‌های آن را مستقیماً و بدون نیاز به ترجمه پاسخ می‌دهد. (نیز نک low level language)
machine learning	یادگیری ماشینی محققان به خصوص در هوش مصنوعی درصددند روش‌هایی را طراحی کنند که ماشین وظیفه یادگیری را براساس الگوریتمی که به آن داده می‌شود انجام دهد.
magic number seven	عدد جادویی هفت عددی که حدود ظرفیت حافظه کوتاه مدت را نشان می‌دهد. تعداد و احدهای اطلاعاتی که یک فرد می‌تواند در هر لحظه معین به طور آگاهانه تمیز دهد یا پردازش کند. بر اساس آزمایش‌های میلر که بعد از او نیز تأیید شده است این عدد حدود هفت بعلاوه و منهای دو (یعنی ۵ تا ۹) است.
magnetic resonance imaging	ام آر آی روشی برای مطالعه ساختمان مغز و نخاع و تهیه تصویر از درون بدن. از طریق این روش اعضای از بدن بیمار یا آزمودنی (مثلاً دستگاه عصبی مرکزی او) در یک میدان مغناطیسی قوی قرار داده می‌شود. آن‌گاه امواج رادیویی از نقاط مختلف بدن عبور کرده و سلول‌های موجود در هر بافت به طرز خاصی این امواج را تشدید (resonance) می‌کند. مثلاً مناطق مختلف دستگاه عصبی بر اساس تفاوت آب درون بافتها تصاویر مختلفی می‌دهند. در نتیجه می‌توان تصاویری که در آنها انواع بافتها از هم متمایز گشته‌اند به دست آورد. علایم اختصاری NMR یا NRI نیز گاهی برای اشاره به همین روش به کار می‌رود. (نک. fMRI)
maintenance rehearsal	تمرین نگهداشت تمرین نگهداشت نوعی تمرین است که توسط کریک و لاکهارت در الگوی سطوح پردازش برای حافظه مطرح گردید و دربرگیرنده تکرار طوطی‌وار بازنمایی شنیداری یک گویه است که برخلاف تمرین تفصیلی به حافظه قوی‌تر یا بادوام‌تر منتهی نمی‌شود.
main effect	عامل اصلی، عامل مؤثر متغیر یا متغیرهای پژوهشی که در ضمن تحلیل نتایج پژوهش، به عنوان عامل ایجاد کننده تغییرات (واریانس) در متغیر وابسته شناخته می‌شوند.
Mandelbrot set	آمایه مندلیبرات آمایه مندلیبرات یک شکل هندسی پیچیده است که اگر هر قسمتی از آن را بزرگ کنیم جزئیات پیچیده‌ای پدیدار می‌گردد. این فرایند می‌تواند تا بینهایت ادامه یابد. مندلیبرات ابتداءً این مفهوم را برای توضیح برخه‌ها (fractals) وضع کرد.
map, mental	نقشه ذهنی (نک: mental map)
MARGIE(Memory, Analysis, Response Generation in English)	مارجی سامانه هوش مصنوعی که برای فهم زبان نوشتاری در دانشگاه ییل تحت نظر شنک (Schank) و ابلسون (Abelson) ابداع شد. این برنامه از رایانه می‌خواست که بر اساس یک طرحواره (نک: schema) از پیش آماده به تفسیر قطعه‌ای از یک متن که در همان موضوع نوشته شده و به صورت قطعات معنایی در آمده است بپردازد.
mass noun	اسم غیر شمارشی، اسم

	شمارش ناپذیر در مقابل اسم شمارش پذیر (count noun)
matching	جور کردن، تطبیق دادن
materialism	ماده‌گرایی، مادی‌گری دیدگاهی که واقعیت‌های شناختی را منحصر به جنبه های جسمانی انسان می‌داند. بنابراین نظر، حالات ذهنی اساساً چیزی بیش از حالات بدنی نیست.
matrix	جدول، ماتریس
meaning	معنا، معنا دادن، مقصود داشتن، منظورداشتن محتوای باز نمودی که در نتیجه روابط با سایر باز نمودها و جهان پدید می‌آید.
means-ends analysis	تحلیل وسیله - هدف راهبرد حل مسئله که طی آن در هر لحظه وضع کنونی با وضع مطلوب مقایسه می‌شود و اگر تفاوتی وجود داشته باشد سعی می‌شود با خلق اهداف میانی گامی عملی در جهت کاستن تفاوت و رفع موانع برداشته شود. به عبارت دیگر یک مسئله به چند خرده مسئله تبدیل می‌شود که با وسیله خاصی باید به هدف رسید که حل آنها است. در حل مسئله توسط ماشین، این راهبرد نخستین بار در طراحی "مسئله گشای عمومی" (نک: General Problem Solver) به کار رفت.
mechanism	سازوکار مکانیزم عمل، در معنای خاص آن به دیدگاهی اطلاق می‌شود که همه رفتار از جمله رفتار شناختی را فقط بر حسب روابط علت و معلولی فرایندهای بدنی تبیین می‌کند. این دیدگاه در مقابل ذهنی‌گرایی (نک: mentalism) قرار می‌گیرد. نظامی متشکل از اجزای به هم مرتبط که تغییرات قاعده‌مندی را پدید می‌آورد.
mediodorsal nucleus	هسته میان خلفی بخشی از تالاموس که کارش کنترل ارتباطات تالاموس است.
memory	حافظه توانایی یا ظرفیت اندوزش اطلاعات توسط جانداران یا (رایانه) چه به صورت موقت (حافظه کوتاه مدت یا حافظه کاری) چه به صورت دائمی (حافظه‌دراز مدت).
memory development	رشد حافظه، تحول حافظه تغییرات در حافظه در اثر افزایش سن.
memory disorders	اختلالات حافظه
memory span	فراخانی حافظه اندازه فهرستی از کلمات که فرد بتواند در ۵۰ درصد موارد آن را به همان ترتیبی که ارائه شده است بدون خطا به یاد بیاورد.
memory stores	خزانه‌های حافظه انواع حافظه (حسی، کوتاه مدت، دراز مدت). (نک: sensory store و short-term memory و long-term memory)
memory systems	نظامهای حافظه سامانه های حافظه، تقسیمات مختلفی که برای انواع حافظه ارائه شده است مثل حافظه درازمدت در مقابل کوتاه مدت یا حافظه رویدادی در مقابل معنایی و یا حافظه اخباری در مقابل اجرایی. (نیز نک: long-term declarative memory و short-term memory و episodic memory و semantic memory و declarative memory و procedural memory و nondeclarative memory)
mental architecture	معماری ذهن (نک: cognitive architecture)
mental effort	تلاش ذهن میزان فعالیت ذهنی، مقدار توجهی که فرد باید به تکلیف خاصی بکند. گاهی نیز به طور مترادف با تلاش شناختی (نک: cognitive effort) به کار می‌رود.
mental imagery	صورت‌های ذهنی

نوعی بازنمایی ذهنی که به صورت تصویر است، نه به صورت گزاره. موضوع مورد بحث این است که آیا این نوع بازنمایی قابل تبدیل و تقلیل به بازنمایی گزاره‌ای (نک: propositional representation) هست یا نه. (نیز نک: analogical representation)

mental map

نقشه ذهنی

وجود نقشه ذهنی در یادگیری نشانه این است که یادگیری را نمی‌توان آن‌طور که رفتارگرایان محض آرزو داشتند با تکیه صرف بر رفتار به اصطلاح عینی تبیین کرد. تولمن که توجه رفتارگرایان را به این مطلب جلب کرده است. در آزمایش‌های خود نشان داد که وقتی موش یاد می‌گیرد مسیر را در ماز پیدا کند نوعی نقشه ذهنی از ماز در ذهنش ایجاد شده که اساس یادگیری او را تشکیل می‌دهد. (نیز نک: cognitive map)

mental model

الگوی ذهنی

بازنمایی اطلاعات به صورت الگوهای ذهنی از واقعیت خارجی. بر طبق نظریه‌ای که توسط کریک (Crak) و دیگران بسط داده شده است وقتی فرد با یک موقعیت بیرونی مواجه می‌شود یا اطلاعاتی را از منبعی دریافت می‌کند خود به استنباط‌های افزونتری دست می‌زند تا یک الگو یا نمایش ذهنی از آنچه دریافت و استنباط کرده است در دنیای درون خود شبیه‌سازی کند. او عملیات شناختی بعدی خود از قبیل ادراک و فهم و استدلال را نیز با تکیه بر همین الگوهای ذهنی انجام می‌دهد. در مقابل نظریه الگوهای ذهنی نظریه بازنمایی گزاره‌ای وجود دارد. (نک: propositional representation و نیز نک: mental imagery)

mental representation

بازنمایی ذهنی

شکلی که نظرات و مفاهیم، یا واقعیتها، محسوسات، کلمات، و درون‌دادهای دیگر در ذهن پیدا می‌کنند. ارائه یک واقعیت در قالب نمادهای ذهنی در ذهن.

mental rotation

چرخش ذهنی

توانایی انسان در چرخاندن تصویری که از شیء در ذهن خود دارد.

mental set

آمادگی ذهنی

تمایل و پیش‌آمادگی دستگاه شناختی برای عمل کردن در موقعیتی یا پاسخ‌دادن به محرکی به شکل خاص و بدون اعتنا به آنچه شرایط هر موقعیت یا محرک خاص اقتضا می‌کند. این واژه فقط در مورد حالت گذرای تثبیت ذهنی به کار می‌رود نه در حالتی که به صورت یک عادت یا خصلت دائمی باشد.

mentalism

ذهنگرایي

دیدگاهی که تواناییهای شناختی انسان را فقط بر اساس مجموعه‌ای از بازنماییهای ذهنی و قوانین مربوط به آنها تبیین می‌کند. این دیدگاه در مقابل دیدگاه ماشینی‌گرایی (نک: mechanism) قرار می‌گیرد.

mentality

شیوه فکری،

ذهنمندی

ذهنیت، کیفیت ذهن و نظرات و شیوه رفتار ذهنی یک فرد یا گروه خاص.

mentally retarded

عقب مانده

ذهنی

فردی که کارکرد هوشی او پایینتر از هوش بهنجار است.

metacognition

فرانشناخت

علم شخص به چگونگی فرایند های شناختی در وجودش. روشهایی که شخص برای استفاده بهتر از حافظه و سایر تواناییهای شناختی خویش ابداع می‌کند و به کار می‌برد. فرایندهای فرانشناختی در حافظه کاری (نک: working memory) انجام می‌گیرد.

metamemory

فرا حافظه

علم شخص به کار حافظه خودش، روشهایی که شخص برای استفاده بهتر از حافظه خویش ابداع کرده و به کار می‌گیرد.

metaphor

استعاره

در معنای خاص عبارت است از استفاده از مفاهیم ملموس در رساندن مفاهیم انتزاعی بر اساس تمثیل.

methodology

روش شناسی

روش مطالعه و پژوهش در یک رشته علمی به معنای عام.

micro-world

جهان کوچک

مجموعه اشیا، مشخصات و روابطی که یک سامانه خاص هوش مصنوعی با آنها سرو کار دارد.

mind

ذهن

mind/body problem

مسئله ذهن و بدن، معمایی تن

و روان
مسئله دیرپای رابطه بین پدیده‌های ذهنی و رویدادهای بدنی و مغزی. ابعاد مختلف این مسئله در علم و فلسفه مورد بحث قرار گرفته است.

minimax procedure **رویه کمترین - بیشترین**

رویه‌ای که در بازیها و در برنامه‌های هوش مصنوعی به کار می‌رود. طی این رویه بازیگر تلاش می‌کند امتیازات خود را به حداکثر برساند و امتیازات رقیب را به حداقل کاهش دهد.

MIPS (Millions of Instructions per Second) **میپس**
مقیاسی برای سنجش توانایی انجام عملیات پیچیده توسط یک سامانه رایانه‌ای.

misrepresentation **بد بازنمایی**
بازنمایی برای معرفی شیء خاص یا حالت خاص انجام می‌گیرد و چیزی را درباره آن شیء یا حالت می‌گوید. بدبازنمایی زمانی اتفاق می‌افتد که آنچه بازنمود درباره شیء یا حالت می‌گوید درباره آن صادق نباشد.

mnemonics **یادیارها**
روشهای عمومی یا اختصاصی که فرد برای یادسپاری بهتر اطلاعات به کار می‌برد.

modal logic **منطق موجهات**
مباحث منطقی در باره فضا یا توجه به وجه (نک: mode) آنها.

modality specific memory **حافظه ویژه حس خاص**
نوع یا بخشی از حافظه که به درون‌دادهای حس خاصی اختصاص دارد. مثلاً یک آزمایش که تمایز عملکرد دو حافظه دیداری و شنیداری را نشان می‌دهد این است که اگر فردی فهرستی از کلمات را شنیده باشد، در یادآوری کلمات آخر موفقتر است تا وقتی که همان فهرست را خوانده باشد.

mode **وجه، شیوه**
منظور از وجه یک گزاره یا قضیه در منطق این است که آیا قضیه فقط به ممکن بودن حکم اشاره می‌کند یا حکم را ضروری و قطعی بیان می‌کند.

modal operator **عامل وجه**
مفاهیمی مثل "ممکن است" یا "قطعاً" که برای رساندن وجه (نک: mode) یک گزاره به کار می‌رود. عامل وجه هر گزاره در کلام انسان یا در برنامه‌های رایانه‌ای معمولاً توسط کلمه یا نمادی در اول جمله نمایش داده می‌شود.

model **الگو**
ساختاری که تقریباً بازنمای اشیاء یا رویدادهاست.

modeling **سرمشق‌گیری، سرمشق‌دهی**
الگوسازی، الگو قرار دادن کسی یا چیزی برای تقلید شکل یا رفتار او. ساختن الگویی مشابه با یک پدیده.

modularity **بخش‌مندی، پودمانی بودن**
پودمانی یا چند بخشی بودن ذهن، عنوان مشترک نظریه‌هایی که قائلند پردازنده‌های شناختی یا "مدولهای" متعددی در مغز یا ذهن وجود دارند و کار می‌کنند. مثلاً فودور (Fodor) ضمن قبول این نظریه معتقد است که هر پودمان یا پردازنده اولاً مستقل از دیگری کار می‌کند و ثانیاً تنها یک نوع درون‌داد را پردازش می‌کند (مثلاً فقط کلمات یا فقط چهره را).

modulation **پودمان‌بندی، بخش‌بندی**
در معنای خاص برای تقسیم بندی فرضی ذهن به بخشهای کاری به کار می‌رود. (نیز نک: modularity)

modules **پودمانها، بخشها**
پردازنده‌ها، خرده سامانه‌های شناخت. (نیز نک: modularity)

monitor **صفحه نشانگر، بازبین**

mood dependent memory **حافظه متکی به حال روانی**
(نک: state-dependent memory)

mood disorders	اختلالات خلقی اختلالاتی که در جنبه عاطفی و هیجانی انسان پدید می‌آید که دو نوع عمده‌اش افسردگی و اضطراب است. در منابع بالینی به جای این واژه، واژه affective disorders به کار می‌رود.
mood-state dependency	وابستگی به حالت خلقی (نک: state-dependent memory)
morphemes	تکواژها کوچکترین واحدهای معنا در زبان گفتاری، کلیه کلمات و پیشوندها و پسوندها تکواژ محسوب می‌شوند. مثلاً جمله "گروهی از نابینایان به نمایشگاه نخواهند رفت" مرکب از سیزده تکواژ است.
morpheme exchange error	خطای تعویض تکواژها، خطای جابه‌جایی تکواژها خطای سهویی که در آن کلمات مرکبی که در یک جمله هستند اجزایشان (morphemes: نک) با هم عوض شده باشد، مثل این که گفته شود "من به اسب اندازی و تیر سواری علاقه دارم". (نیز نک: slip of the tongue)
morphology	ساختواژه، ریخت‌شناسی در اصطلاح زبان‌شناسی به مطالعه چگونگی ترکیب تکواژها از واحدهای صوتی گفته می‌شود.
motor control	کنترل حرکتی کنترل و اداره حرکات ظریف متعددی که باید در انجام هر عملی به طور هماهنگ صورت پذیرد. برای چنین کنترلی، علاوه بر مهارت عملی فرد دستگاه شناختی او نیز نقش دارد. در هر لحظه بر اساس گزارشی که گیرنده‌های حسی از وضعیت می‌دهند و با تحلیل و تصمیم‌گیری فرد، پاسخ‌های مناسب فراهم شده و حرکات بعدی اجرا می‌شود.
motor coordination	هماهنگی حرکتی هماهنگی اعضای حرکتی بدن در انجام یک عمل.
motor programs	برنامه‌های حرکتی دستورالعمل‌های مخصوص حرکات ظریف و هماهنگ اعضای بدن برای انواع اعمالی که فرد انجام می‌دهد. برنامه‌های حرکتی بی‌شماری، که بعضی اکتسابی و بعضی دیگر غیر اکتسابی و از پیش موجودند، به صورت حافظه عملی در فرد ذخیره شده است.
motor response	پاسخ حرکتی
MRI	ام. آر. آی (نک: magnetic resonance imaging)
multiagent system	سامانه چند عاملی مجموعه‌ای از رایانه‌های در حال تعامل که کنش هوشمند هستند.
multi-store models of memory	الگوهای چند خزانه‌ی حافظه عنوان گروهی از نظریه‌ها و الگوها در مورد حافظه که فائلند چند نوع حافظه یا خزانه برای حفظ اطلاعات وجود دارد: خزانه حسی، حافظه کوتاه مدت و حافظه دراز مدت. یکی از مشهورترین این نوع الگوها، الگوی اتکینسون - شیفرین است.
MYCIN	مایسین سامانه خبره که می‌توانست عفونت‌های ناشی از باکتریها را در خون تشخیص داده و نوعی درمان را پیشنهاد کند. این سامانه در دهه ۱۹۷۰ توسط شورتلیف (Shortliffe) در دانشگاه استنفورد ابداع شد.